

NEW YORK, HOLLYWOOD ÉS KÖRNYÉKE

A „FILMVILÁGRÓL” — A „FILMVILÁG”-BA

III.

Ott hagytam abba legutóbb, hogy a Disneyland autó-parkolójának látványa után, amely káprázatos rétre emlékeztet, landoltunk Los Angeles repülőterén. Itt kezdődött tőprengésem, s ez immár nyilván a sírig tart: mi is ez a spanyol nevű, óriási angol—amerikai hogyszívják. Mert hogy „város”, az széttagozott, végtelen Rózsadomb jellegével egyáltalán nem pontos meghatározás, viszont 6 742 696 lakosával azért falunak sem éppen mondható. És hogy „a film fővárosa”? Hol van már az az idő?!

A százharminc település közül, amely a történelem folyamán Los Angeles-szé összeállt, történetesen éppen a híres-nevezetes Hollywoodban laktam. Nem is akárhol, hanem a Vine Street-en, amelyről majd még mesélek. Motellemmel szemközt a Paramount Pictures hangárszerű épületei. No, ennek nagyon megörültem, gondolván, hogy a stúdió mozgalmas élete szinte „ingyen” ellát filmmel kapcsolatos eseményekkel, élményekkel, találkozhatom rendezőkkel, sztárok. Hát ez nem egé-

szen így történt. El is neveztem magamban Hollywoodot „A film Pompei-é”-nek. Nem ezredévek előtti, hanem néhány év előtti élet követült meg itt akkori állapotában, szinte meccsmentlenül — a portásfülkében még ott az utolsó uzsonna maradéka. A látát, amely váratlanul elborította ezt a világot, úgy hívják, hogy televízió. Ami élet mégis akad a stúdiók egyik-másikában, az is javarészt a különböző televíziós társaságoknak köszönhető — bár sok köszönet rendszerint nincs bennük. Valódi filmezésért igencsak messzire kellett mennem, lakásomtól vagy harminc kilométernyire (ez Los Angelesben nem olyan veszedelmes távolság), a Warner Brothers Stúdióba.

Megérte? Véleményem szerint minden élmény megéri a belé fektetett fáradságot — néha éppen azzal, hogy semmi különös. Sokat amúgysem válogathattam, mert ezen a nyári napon ez az egyetlen forgatás volt Hollywood híres stúdióiban (a környéken természetesen több). New Yorkban is több — a maradék „mozi-filmelés” jobbára áttolódott az Atlanti Óceán partjára, no meg annál is

Lionel Jeffries
Az én utolsó hercegőnm
forgatása közben

**Jelenet Az én utolsó hercegnőm című filmből.
Rendező: Ken Hughs**

A Los Angeles-i utcákon amúgy is nehéz megkülönböztetni a hatnyolc méteres (átlag tíz méter magasan elhelyezett) tábla-hirdetések erdejében, hogy most tulajdonképpen hová invitálják, mire ösztönzik az embert. Mozi-csalogatóknak véltem nem egy sztár-képekkel, girlandokkal, tükrökkel stb. feltűnővé tett ital-hirdetést, sőt, egy sajátos másikat is. Ez utóbbi barátságos zöld domboldalt ábrázol, a *Bandolero* című western plakátja és egy Coca Cola hirdetés között, körülbelül nyolc méter széles, hat magas, és arra a közismert tényre figyelmeztet, hogy meg is kell halni. Ha már így van —

messzebb, a tengeren túlra, bérelt stúdiókba.

Amíg kikocsikáztunk, feljegyeztem néhány szembeötlő filmhirdetést, s közte némely egyebet. Talán megbocsátható, ha a Vermont Avenue tekintélyes mozijával kezdem: *The father* (Szabó István *Az apa* című filmjét játszották).

Egyébként európai film alig-alig megy, a legnépszerűbb amerikaiak akkortájt: *Óvatosság és a pirula* (David Niven-nel a főszerepben), *Oroszlán a télben* (Katherine Hepburn-nel), *Az én utolsó hercegnőm* (Lionel Jeffries-szel), továbbá a *Babák völgye* az az *Al Capone ügy*, és a *Közjáték*.

**Rosanna Schiaffino
Az én utolsó hercegnőm
főszerepében**

Katharine Hepburn és Jane Merrow — az Oroszlán a téiben című filmben. Rendező: Anthony Harvey

Clint Walker, továbbá Anne Francis és a fiatal Paul Hampton. A rendező Robert Sparr, az író (aki végig jelen volt a forgatásnál, akárcsak a producer) George Schenck. A huszonhat éves fiatalembernek harmadik forgatókönyve ez már. (A *Háborús party* című western volt az első, a Hongkongban forgatott *Sárkányölés* a második.) Ez a most készülő film egy terjedőben lévő műfaj reprezentánsa, ahol igényes fiatal művészek tartalmat iparkodnak belevinni a western közönséget vonzó formai keretei közé. A századvég kaotikus Amerikájáról szól, amikor az aranyláz már végetért, és sok tragikus figura képtelen volt beilleszkedni a viszonylag rendeződő, új életviszonyok közé.

mondja rendkívül tárgyilagosan a hirdetés — gondoljunk rá, hogy kényelmes, szép hely kapható a „Forest Lawn”-ok egyikében (Los Angeles híres temetői), 245 dollártól felfelé.

A hirdetés nem kedvetlenített el, a Warner Brothers belvilága már inkább. De aztán megtaláltuk a forgatást az udvaron: századfordulós

díszletek és egy cirkuszgocsi, sok ló, coltok, sombreroék jelezték, hogy helyben vagyunk. A színészek nem akárcsak, a cirkusztulajdonos Vincent Price, akinek — mint később mondta — ez a „*More dead than alive*” (Több halott, mint eleven) éppen kilencvenedik filmje. A másik főszereplő a tagbaszakadt „új Garry Cooper”,

Jelenet McLaglen *Bandolero* című filmjéből. (Dean Martin és James Stewart)

Mark Robson: A babák völgye

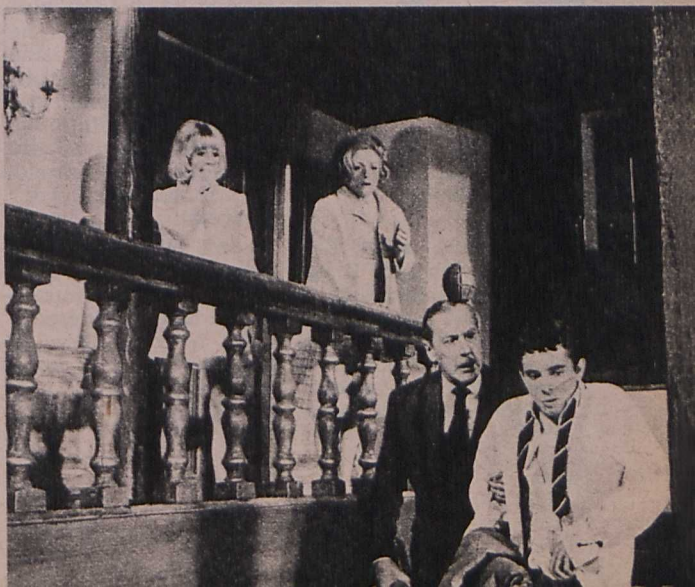
Ebéd közben, és a forgatás szünetében beszélgettem a művészekkel, s a producerrel is. Ez utóbbinak nem jegyeztem fel a nevét, de rögtön filmre léphetett volna önmaga típusaként. Foghegyről beszélt, gumit rágott, és tudatlan volt. A művészek kedvesek — a magyar filmről nem tudnak semmit. A fiatal író, Schenck igen. Nagy véleménnyel van arról az egyről, amelyet látott (Az apa). És kíváncsi a többire.

Moziban is voltam — már New Yorkban erősen a figyelmembe ajánlották Mike Nichols művét, címe: „The graduate” (nálunk A diplomás címen emlegetik). Arról a jó polgári neveltetésű ifjúról szól sajátosan kesernyés, az amerikai középosztály

életvitelét csúfoló humorral, aki éppen levizsgázott az iskolában, az életből meg most kezd, ha tud. Felejthetetlen a filmben Anne Bancroft.

Ígértem, hadd szóljak hát valamit a Vine Sreet-ről. Ez Hollywoodnak, mondjuk úgy, szélességi főutcája (Los Angeles végtelen hosszúságban az Óceán partján

nyúlik, a kontinens felé hegyek zárják, mögötte sivatag). A szépnevű Sunset (Naplemente) Boulevard és a Hollywood Boulevard közötti részen, amelyet manapság nappal és éjszaka teljesen ellepnek a „hip-pik”, ugyancsak sok világhíresség koptatta a járdát, Chaplintól Greta Garbóig. Egy részük még akkor, amikor a kutya

Jelenet az Óvatosság és a pirula című filmből.
Rendező: Filder Cook

Roger Corman:
Az Al Capone-ügy

got jelentő vászon" számára.

Persze még nagyobb a száma azoknak, akiket nem, — mint látható, magam is ezek közé kerültem. De, helybeli újságíró-kollégák jóvoltából így is lejutottam a közeli *Brown Derby*-be (ez nem Barna Lóversenyt, hanem — ebben az összefüggésben — Barna Cilindert jelent), ahová a már felfedezettek járnak. Ez afféle előkelő kávéház és klub. Az asztaloknál csak néhány, számunkra ismeretlen hírességet láttam, a falakon a tegnapi és a mai amerikai filmművészet valamennyi nevezettségének elsőrendű karikatúrája, illetve portréját.

Amit ellenben hasztalan kerestem: a filmnek valamiféle múzeuma. Meggyőződésem volt, hogy Hollywoodban van ilyen. A kollégák elismerték, hogy feltételezésem és vára-

kozásom teljesen jogos — óriási hiba, hogy a film kezdeteinek e valóban kapitális városában ilyesmit eddig nem létesítettek. Ami érdekes és megkapó — de persze nem a múzeum pótlásaként — a Vine Street itt emlegetett szakaszán, vagy kilométer-hosszat, mindkét oldalon félméteres, vörös kövekből kirakott „star”-okon (magyarosan „sztár”-okon, azaz csillagokon) jön-megy a járókelő. A csillagokban sárgarézből a filmszillagok neve, Al Jolson-tól Marilyn Monroe-ig, Ramon Novarro-tól Natalie Wood-ig mondhatni „naprakészen”, mindenki.

A nevek tulajdonosai mind emberek voltak, illetve ma is azok. Egyetlen kivétel: Rin Tin Tin. Ő kutya volt. Az évtizedekkel későbbi Lajka kutyaig alighanem az egyetlen, akit egy kicsit embertársul fogadtunk. Teljesen jogosan — ha ugyan ez előrelépés a kutya-mivoltoz képest.

Miért ez a kesernyésnek ítéltető megjegyzés?

Mert Hollywoodban igencsak találkozok az ember olyasmivel is, ami csökkenteni büszkeségét az önön mivoltára. Rám ilyen hatást tett Beverly Hills, a filmmágnások és szuper-sztárok ismert nevű világa. Erről, valamint még egy és másról azonban majd legközelebb, az utolsó „fejezetben”.

RAJK ANDRÁS

Oskar Werner és Barbara Ferris a *Közjáték* főszereplői. Rendező: Kevin Billington

sem tudta a nevét. Eleinte a „Schwab Drugstore”-ba jártak, amelynek az volt a jogos híre, hogy az itteni kiszolgálólánykák közül, de a vendégek közül is sokakat fölfedeztek a „vilá-